

Verlag bijeenkomst Werkgezelschap Godsdienstsociologie en Godsdienstantropologie 14 februari 2014

Aanwezig:

Pieter Boersema, Gerard Dekker, Monique van Dijk-Groeneboer, André Droogers, Pieter Edelman, Kees de Groot, Durk Hak, Lammert Jansma, Joris Kregting (secretaris), Erik Sengers, Jan Sloot, Hijme Stoffels, Sipco Vellenga (voorzitter), Nico Vink en Cors Visser.

Mededelingen:

- We hanteren vanaf nu de naam *Werkgezelschap Godsdienstsociologie en Godsdienstantropologie (WGG)*.
- De eerstvolgende bijeenkomst van het werkgezelschap is op 7 november 2014.
- Het publiekssymposium vindt op 6 juni plaats in het Catharijneconvent te Utrecht. Als onderwerp is gekozen *Radicaliteit en Religie*. Hoofdsprekers zijn Marin Terpstra, Martijn de Koning, Marjet Derks (alle drie van de Radboud Universiteit), Fred van Lieburg (Vrije Universiteit) en Staf Hellemans (Tilburg University).
Het Werkgezelschap zorgt voor de borrel!
- Op vrijdag 14 maart geeft Nancy Ammerman bij het Amsterdam Center for the Study of Lived Religion (VU) de lezing *Sacred Stories, Spiritual Tribes: Finding Religion in Everyday Life*. Ammerman is als hoogleraar Sociology of Religion verbonden aan de College of Arts en de School of Theology van de Boston University U.S.A. Zij is een expert op het gebied van 'lived religion', 'congregational studies' en conservatieve religieuze bewegingen in de VS. Meer informatie vindt op www.livedreligion.org.
- Op vrijdag 11 april vindt de conferentie *Vorbij de onteigening* plaats over theologische beroepen in verzakelijkte organisaties. De conferentie wordt gehouden in Zwolle (kosten € 65,-). Meer informatie vindt u op www.vorbijdeonteigening.nl.
- In het eerste deel van de bijeenkomst is de notitie over de toekomst van ons werkgezelschap besproken. De aanwezigen waarderen de wijze waarop het gezelschap nu functioneert, inclusief de huidige bijeenkomsten. Redenen om niet naar een bijeenkomst te gaan zijn vooral praktisch van aard. Een opkomst van ongeveer 15 leden op bijeenkomsten is prima. Veel rek of groei zit er ook niet in, 'dit is wat het is'. Enkele concrete punten n.a.v. de bespreking van de notitie:
 - We houden vast aan de vrijdagmiddag als dagdeel om samen te komen. Mogelijk wordt de aansluitende borrel en het diner een enkele keer vervangen door een lunch omdat de vrijdagavond door sommigen liever aan andere doeleinden wordt besteed.

- De opzet van de bijeenkomsten wordt iets aangepast waarbij we aan de twee presentaties een derde element toevoegen in de vorm van bijvoorbeeld een bespreking van lopend onderzoek of van recent verschenen literatuur.
- De indruk bestaat dat het werkgezelschap een grote dekking heeft van iedereen die zich in Nederland en Vlaanderen bezig houdt met godsdienstsociologie en –antropologie, met uitzondering van de islamologie. Mochten er hieromtrent bij bepaalde universiteiten nog gegadigden zijn dan verneemt de secretaris dat graag.
- Om de opkomst van de bijeenkomsten in de toekomst te waarborgen of liefst iets te vergroten wordt geïnventariseerd waarom sommige leden (bijna) nooit komen. Mogelijk kunnen op basis hiervan de bijeenkomsten beter worden afgestemd op de wensen van de leden.
- Het wordt toegejuicht wanneer master-studenten op het terrein van ons werkgezelschap de bijeenkomsten gaan bijwonen. Graag dan wel even vooraf een seintje naar de secretaris i.v.m. de afstemming van de ruimte en de koffie en thee.
- Het werkgezelschap gaat ter versterking van de zichtbaarheid een website en/of facebook-pagina (of een ander sociaal medium) opstellen.
- De lidmaatschapsbijdrage voor 2014 is net als in voorgaande jaren vastgesteld op € 15,-. Deze kan worden overgemaakt op een NIEUWE rekening:
NL42 RABO 0151 7719 01 t.n.v. Werkgezelschap Godsdienstsociologie.
 Omdat onze rekening bij de Friesland Bank inmiddels is omgezet in een rekening bij de Rabobank wordt verzocht de lidmaatschapsbijdrage NIET meer op de rekening van de Friesland Bank over te maken maar op de hierboven genoemde nieuwe rekening van de Rabobank.

Presentatie 1 Dr. Cors Visser

In de gunst bij het hele volk, evangelicalen, religie en de civil society.

In de presentatie gaat Cors in op hoe evangelicalen actief zijn in de civil society. Op basis van theorieën rond sociaal en moreel kapitaal, religieuze economie (markttheorie) en free space (een ondernemende ruimte waarin mensen zich toerusten om in de maatschappij te kunnen functioneren) komt hij tot de theorie van de vrije ruimte. In deze theorie houden de evangelicalen met eigen geloofsgemeenschappen en organisaties zich op in de publieke sfeer. Bij de inzet van de evangelicalen wordt onderscheid gemaakt tussen de eigen groep versus de samenleving als geheel en tussen sociale actie (uit op verandering van maatschappelijke structuren) versus hulpverlening (direct aan mensen).

De theorie wordt getoetst voor de landen Brazilië, Kenia en Nederland aan de hand van bestaande data (van nationale 'CBS-en', PEW en World Value Studies) en met een case study van de in deze landen actieve organisaties International Fellowship of Evangelical Students en de Evangelical Alliances.

Enkele conclusies:

- De standpunten van evangelicalen wijken weinig af van landgenoten, met uitzondering ten aanzien van abortus en euthanasie.
- Ze zijn bovengemiddeld actief in vrijwilligerswerk en het geven van giften.
- De gepercipieerde groeps grootte van de evangelicalen is belangrijk voor de mate waarin men zich actief opstelt in de samenleving. Resultierend in de volgende 'klassen' met oplopende gepercipieerde groeps grootte:
 - Presenters: de eigen omvang wordt klein ingeschat maar men wil op deze kleine schaal wel maatschappelijk present zijn.
 - Afsluiters: de eigen omvang wordt klein ingeschat en men keert zich naar binnen om zich te beschermen. De bevindelijk-gereformeerden zijn hiervan een voorbeeld.
 - Prikkers: de eigen omvang wordt redelijk klein ingeschat maar groot genoeg om met de eigen inzet (een prikje) de maatschappij te beïnvloeden. De Nederlandse evangelischen mag men hiertoe rekenen.
 - Hervormers: de eigen omvang is niet klein of groot maar ze kunnen wel degelijk iets betekenen.
 - Deelgenoten: de eigen omvang wordt groot ingeschat maar hun maatschappelijke inzet is in verhouding minder groot.

De discussie past zich vooral toe op:

- Wie worden er tot de evangelicalen gerekend, wat is de gemeenschappelijke deler? De reformatorische-bevindelijken zijn een hele andere groep dan de evangelischen. En zou men niet eerder ook de charismatische katholieke bewegingen erbij moeten betrekken?
- Wordt de opstelling ten aanzien van de omringende maatschappij niet sterk beïnvloed door de factoren van de gepercipieerde macht en de gepercipieerde culturele afstand?
- Is de theorie van de vrije ruimte met de gepercipieerde groeps grootte ook toepasbaar op andere landen en andere groepen (bijvoorbeeld moslims)? Nader onderzoek is hieromtrent gewenst!

Presentatie 2 Dr. Monique van Dijk-Groeneboer Kerk uit zicht? Jongeren inspireren...!

Let op! Een digitale versie van het rapport is in de aanbiedingsmail van dit verslag bijgevoegd.

Sinds 1997 wordt om de vijf jaar dit onderzoek over jongeren en religie gehouden. In de versie 2012/2013 zijn voor het eerst niet alleen HAVO/VWO-leerlingen op katholieke scholen in het onderzoek betrokken maar tevens protestantse scholen en VMBO-leerlingen. Door de jaren heen is het kwantitatieve gedeelte met vooral gesloten vragen over institutionele vormen van religie steeds minder bruikbaar gebleken. Voor de vergelijkbaarheid is weglaten van dit blok vooralsnog geen optie. Wel is duidelijk dat het kwalitatieve gedeelte meer diepgang oplevert. Centrale vraag is of jongeren wel zo los van religie staan, buiten de kleine groep fortissimo's, als de resultaten van het kwantitatieve gedeelte impliceren. Ze denken vooral niet in de klassieke hokjes van geloof maar persoonlijke beleving is zeker aan de orde. Hun geloof/zingeving is veelkleurig en individueel maar kent soms wel een gemeenschappelijk karakter bijvoorbeeld bij The Passion.

Aan de hand van het kwalitatieve deel (antwoorden op de vraag 'Omschrijf hieronder in je eigen woorden wat jij in jouw leven belangrijk vindt op het gebied van religie, geloof, zingeving en levensbeschouwing') komt Monique tot drie clusters van jongeren:

1. Geloof/God is belangrijk, Vertrouwen, Geloof als steun en Ietsisten.
2. Geloven in jezelf, Genieten & gelukkig zijn en Vrijheid en eigen keuze.
3. Sociaal gericht bij wie belang van ethiek en respect centraal staan.

Concluderend prediken de jongeren respect voor elkaar, laat elkaar vrij in het maken van keuzes, denk niet zwart-wit!

In de discussie wordt besproken of de bestaande methodologie (een mix van kwantitatief en kwalitatief) voor toekomstig onderzoek nog zinvol is. Dataverzameling d.m.v. persoonlijke gesprekken of in de vorm van het schrijven van een opstel lijken efficiënter als je nog niet goed weet welk vocabulaire er überhaupt bij jongeren rond geloof en zingeving wordt gebruikt. Daarnaast is de impact van de levensfase relevant. Is deze anders dan in de afgelopen decennia?